

**DENUKLEARYZACJA PÓŁWYSPU KOREAŃSKIEGO. KONSEKWENCJE SPOTKANIA DONALDA TRUMPA I KIM DZONG UNA W SINGAPURZE
12 CZERWCA 2018 R.**

**DENUCLEARISATION OF THE KOREAN PENINSULA. CONSEQUENCES OF THE MEETING OF DONALD TRUMP AND KIM JONG UN IN SINGAPUR
12 JUNE 2018**

dr Marian Tadeusz Mencil¹

Uniwersytet Gdański

email: jm04@o2.pl

Streszczenie: W konsekwencji nasilenia prób jądrowych i rakiet dalekiego zasięgu Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna stała się obiektem debat i nacisków międzynarodowego środowiska, czego wyrazem są coraz bardziej zaostrzające sankcje nakładane przez Radę Bezpieczeństwa ONZ, które Stany Zjednoczone i Chiny uzupełniły naciskami dyplomatycznymi i intensyfikacją politycznego oddziaływania na Pjongjang. W efekcie ich stosowania nastąpiło ocieplenie relacji między obu państwami koreańskimi, a północnokoreański przywódca Kim Dzong Un, zaproponował rozpoczęcie procesu denuklearyzacji Korei Północnej oraz bezpośrednie spotkanie z prezydentem USA Donaldem Trumpem. Dlaczego doszło do bezprecedensowego spotkania i jakie są jego skutki? Jak spotkanie zostało przyjęte przez amerykańskich sojuszników regionalnych? Jakie jest stanowisko Chin w związku z wydarzeniami? Jakie mogą być perspektywy postępu kontaktów między Koreą Północną i Stanami Zjednoczonymi, Koreą Południową, Chinami i Japonią? Czy możliwa jest pełna denuklearyzacja Półwyspu Koreańskiego? Próbę odpowiedzi na pytania podjęto w niniejszym artykule.

Słowa kluczowe: denuklearyzacja Półwyspu Koreańskiego, spotkanie w Singapurze, regionalna równowaga sił, nacisk dyplomatyczny, nacisk ekonomiczny

Abstract: As a consequence of the intensification of nuclear tests and long-range missiles, the Democratic People's Republic of Korea has become the subject of debates and pressure from the international environment, which is manifested by the increasingly stringent sanctions imposed by the UN Security Council, complemented by diplomatic pressures and intensified political influence on Pyongyang by the United States and China. As result of their application, the relations between the two Korean states were warmed up, and the North Korean leader, Kim Jong Un, proposed to implement the process of denuclearization of North Korea and a direct meeting with the US President, Donald Trump. Why was there an unprecedented meeting and what are the con-

¹ Doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce. Zakres zainteresowania naukowego: stosunki polityczne, gospodarcze i społeczne Azji, głównie Chiny i Mongolia. Współpracuje z Uniwersytetem Gdańskim i Gdańską Wyższą Szkołą Humanistyczną.

Doctor of social sciences in the field of political science. The scope of scientific interest: political, economic and social affairs in Asia, mainly China and Mongolia. Collaboration with the University of Gdansk and Gdansk Higher School of Humanities.

sequences? How was the meeting perceived by the American regional allies? What is the position of China in connection with the events? What are the prospects for progress in contacts between North Korea and the United States, South Korea, China and Japan? Is it possible to fully denuclearise the Korean Peninsula? An attempt to answer these questions has been made in this article.

Keywords: denuclearization of the Korean Peninsula, meeting in Singapore, regional balance of power, diplomatic pressure, economic pressure

Wstęp

Z punktu widzenia stosunków międzynarodowych jednym z najistotniejszych wydaje się problem denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego, który w ostatnich latach przybrał niebezpieczne rozmiary, zwłaszcza w związku z programem nuklearnym realizowanym przez Pjongjang, a w jego efekcie przeprowadzone przez północnokoreańskie siły zbrojne 6 prób jądrowych i wielokrotne próby rakiet średniego i dalekiego zasięgu (Szybalski, 2016)². O tym, jak trudny jest to problem świadczą wieloletnie, wielostronne międzynarodowe rozmowy najważniejszych aktorów wschodnioazjatyckiej sceny politycznej, które od lat 60. XX w. nie doprowadziły do stabilizacji sytuacji na Półwyspie Koreańskim (Strnad, 2014)³, pomimo zaangażowania najważniejszych graczy: Stanów Zjednoczonych, Chin, Japonii, Rosji i obu państw koreańskich.

Prowadząc badania dotyczące problematyki koreańskiej w świetle regionalnych stosunków międzynarodowych, można zaryzykować twierdzenie, że utrzymanie obowiązującego od 1953 r. status quo w relacjach między obu państwami koreańskimi i głównymi podmiotami politycznymi oddziałującymi w obszarze Azji Wschodniej, nie będzie możliwe, zwłaszcza w kontekście ostatnich wydarzeń, których kulminacyjnym punktem było historyczne, pierwsze spotkanie prezydenta Stanów Zjednoczonych z przywódcą Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej. Zjawiska z tym związane są przedmiotem niniejszego wykładu.

W 2017 r. w przestrzeni środowiska międzynarodowego ujawnił się wyraźny wzrost napięcia w relacjach między Stanami Zjednoczonymi i Koreańską Republiką Ludowo-

² Korea Północna drwi z opinii międzynarodowej. Właśnie przeprowadziła zakończony „całkowitym powodzeniem” test bomby wodorowej, (04.09.2017), <https://www.newsweek.pl/swiat/polityka/korea-polnocna-przeprowadzila-udany-test-bomby-wodorowej/6rvhxxt>, [dostęp na: 10.11.2018].

³ s. 293-303.

Demokratyczną (Grabowski, 2012)⁴, angażujący także innych aktorów międzynarodowej sceny politycznej, zwłaszcza Republikę Korei, Chińską Republikę Ludową i Japonię – państwa szczególnie zainteresowane kształtowaniem pokojowego środowiska w regionie Azji Wschodniej. Eskalacja amerykańsko-północnokoreańskiego konfliktu miała miejsce jesienią 2017 r., kiedy to Pjongjang zarzucił Waszyngtonowi wypowiedzenie wojny i zagroził użyciem sił strategicznych jako czynnika odstrasżającego. Deklaracja władz Korei Północnej miała miejsce po tym, jak prezydent USA Donald Trump, także na forum ONZ groził przywódcy Korei Północnej Kim Dzong Unowi, w związku z prowadzonymi przez reżim pracami nad rozwojem broni nuklearnej, których efektem była szósta próba jądrowa (3.IX.2017 r.), wg oceny specjalistów miał być to test bomby wodorowej⁵. W listopadzie 2017 r., po udanej próbie wystrzelenia międzykontynentalnego pocisku raketowego, Kim Dzong Un ogłosił zakończenie budowy strategicznych sił jądrowych, podkreślając ich zdolność do działań wyprzedzających lub odwetowych⁶. W odpowiedzi, Waszyngton wskazywał, że nie prowadzi i nie prowadzi żadnych działań militarnych skierowanych przeciwko Korei Północnej, a najważniejszym narzędziem do rozwiązywania konfliktu są działania dyplomatyczne⁷.

Jeszcze podczas corocznego orędzia ogłoszonego 1 stycznia 2018 r. Kim Dzong Un podkreślał siłę północnokoreańskiej broni strategicznej: „Całe Stany Zjednoczone znajdują się w zasięgu naszej broni nuklearnej, przycisk jądrowy jest zawsze na moim biurku, to rzeczywistość, a nie zagrożenie. W tym roku powinniśmy skupić się na rozmieszczeniu i operacyjnym wykorzystaniu masowo produkowanych głowic jądrowych i rakiet balistycznych które zostaną użyte tylko wtedy, gdy zagrożone jest nasze społeczeństwo”⁸. W dalszej części orędzia Kim zmienił jednak dotychczasowy konfrontacyjny ton i oświadczył, że Pjongjang zainteresowany jest normalizacją stosunków z Korea Południową i zawarciem trwałego pokoju w miejsce zawieszenia broni z 1953 r., a także zaproponował zamrożenie programów nuklearnych i raketowych, które mogłyby mieć miejsce w odpowiedzi na rezy-

⁴ por. s. 153-168.

⁵ *Korea Północna oskarża USA o wypowiedzenie wojny*, (25.IX.2017), <http://wyborcza.pl/7,75399,22424468,korea-polnocna-oskarza-usa-o-wypowiedzenie-wojny.html>, [dostęp na: 0.11.2018 r.].

⁶ W. Młynarz, *Reżim Kima wypowiada wojnę USA. Dyktator zagroził, że zaatakuje rakietami Stany Zjednoczone*, (30.XI.2017), <http://niezalezna.pl/210090-rezim-kima-wypowiada-wojne-usa-dyktator-zagrozil-ze-zaatakuje-rakietami-stany-zjednoczone>, [dostęp na: 10.11.2018 r.].

⁷ J. Borger, S. Siddiqui, *North Korea's foreign minister: Trump has declared war on our country*, (26.IX.2018), <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/25/north-koreas-foreign-minister-says-trump-has-declared-war-on-country>, [dostęp na: 10.11.2018 r.].

⁸ B. Harrison, S. Kim, M.W. Bishop, L. Suk, *Kim Jong Un highlights his 'nuclear button', offers Olympic talks*, (02.I.2018), <https://www.nbcnews.com/news/north-korea/kim-says-north-korea-s-nuclear-weapons-will-prevent-war-n833781>, dnia 10.11.2018.

gnację Korei Południowej z prowadzonych corocznie wspólnych ćwiczeń z armią amerykańską⁹.

Zmiana retoryki była możliwa m.in. dzięki objęciu stanowisko prezydenta Republiki Korei przez Moon Jae-ina, który jest bardziej otwarty na współpracę z Koreą Północną niż jego poprzednicy. Postanowił wykorzystać to, co postrzegał jako stonowany język Kima – deklarację zamiaru udziału reprezentacji Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej w najbliższych Zimowych Igrzyskach Olimpijskich, organizowanych przez Koreę Południową w Pyeongchangu. W styczniu nastąpiło ponowne otwarcie długo zawieszonych międzykoreańskich kanałów dialogu, co ułatwiło podjęcie władzom w Seulu decyzji o finansowaniu kosztów udziału północnokoreańskiej drużyny w igrzyskach. Ponadto prezydentowi Korei Południowej udało się uzyskać od Donalda Trumpa obietnicę rozważenia spotkania z przywódcą Korei Północnej. Na Igrzyskach Olimpijskich, pomimo wymiany niewiele więcej niż lodowatych spojrzeń z wiceprezydentem USA Mike'em Pence'em, młodsza siostra Kima przedstawiła list do Moon Kae-ina, który sugerował jej zainteresowanie brata poprawą stosunków ze Stanami Zjednoczonymi¹⁰.

Pod naciskiem sankcji nałożonych na KRL-D przez ONZ, a zwłaszcza przy aktywnym ich wsparciu przez władze Chińskiej Republiki Ludowej¹¹, gospodarkę Korei Północnej dotknął głęboki kryzys ekonomiczny. Wartość chińsko-północnokoreańskiej wymiany handlowej spadła o ponad połowę¹², ograniczone do minimum zostały dostawy chińskiej ropy naftowej¹³. W sytuacji, gdy Pekin jest najważniejszym partnerem gospodarczym Pjongjangu, odpowiadającym za ok. 90% globalnego handlu zagranicznego KRL-D, Kim Dzong Un zmuszony został do odstąpienia od agresywnej polityki proliferacji i budowy nośników głowic nuklearnych średniego i dalekiego zasięgu. W dniach 25-28 marca 2018 r. w Pekinie miała

⁹ Ibidem.

¹⁰ V. Cha, K. Fraser Katz, *The Right Way to Coerce North Korea*, (01.IV.2018), <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2018-04-01/right-way-coerce-north-korea>, [dostęp na: 10.11.2018 r.].

¹¹ ChRL odpowiada za ok. 90% wymiany handlowej KRL-D z innymi państwami, przy czym stosunek eksportu do importu wynosi 1:50, a dostawy ropy naftowej z Chin zasadniczo utrzymują północnokoreańską gospodarkę. W związku z zaostrzeniem przez ONZ polityki sankcji ekonomicznych, Korea Północna jest całkowicie uzależniona od dostaw surowców z Chin i zakupu produktów północnokoreańskiej gospodarki, których sprzedaż musi zabezpieczać dopływ dewiz niezbędnych do prowadzenia komplementarnej polityki państwa. Szerzej w: M.T. Mencil, *Chińska Republika Ludowa jako współczesny podmiot środowiska międzynarodowego*, T. II, *Wektory*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, s. 606-639.

¹² M. Kaczmarczyk, Kim Dzong Un traci grunt pod nogami. Chiny mocno uderzyły w gospodarkę Korei Północnej, (23.II.2018), <https://www.msn.com/pl-pl/wiadomosci/swiat/kim-dzong-un-traci-grunt-pod-nogami-chiny-mocno-uderzyly-w-gospodarke-korei-polnocnej/ar-BBJugJP?ocid=spartanntp>, [dostęp na: 15.07.2018 r.].

¹³ Por. A. Borowiak, *W sierpniu spadł eksport paliw z Chin do Korei Północnej*, (26.IX.2017), <https://www.bankier.pl/wiadomosc/W-sierpniu-spadl-eksport-paliw-z-Chin-do-Korei-Polnocnej-4012191.html>, [dostęp na: 15.07.2018 r.].

miejsce niezapowiedziana wcześniej wizyta północnokoreańskich władz z Kim Dzong Unem na czele, którą przyjął szef chińskiego rządu Li Keqiang. Pomimo, że nie opublikowano żadnego wspólnego komunikatu, wydaje się oczywistym, że rozmowy zorientowane były głównie na sprawach dotyczących rozwiązania problemów gospodarczych i politycznych KRL-D. W oficjalnej wypowiedzi prezydent Chin Xi Jinping podkreślił znaczenie tych rozmów "dla przyjaźni między oboma krajami". Pochwalił także "pozytywne zmiany", do jakich doszło w 2018 r. na Półwyspie Koreańskim, a których celem – jak podkreślił – pozostaje denuklearyzacja Półwyspu Koreańskiego i rozwiązywanie konfliktów poprzez dialog¹⁴.

Postęp w relacjach między państwami koreańskimi, w dużej mierze uznać należy jako efekt nacisków chińskiej dyplomacji na Pjongjang pomimo, że amerykańska propaganda usiłowała wykazać jako jeden z sukcesów wizyty prezydenta USA Donalda Trumpa w Pekinie, w listopadzie 2017 r.¹⁵ Pierwszym efektem działań chińskich polityków była decyzja Seulu i Pjongjangu o wystawieniu wspólnej reprezentacji na Zimowe Igrzyska Olimpijskie, przeprowadzone w lutym 2018 r. w Korei Południowej¹⁶, a 27 kwietnia 2018 r. odbyło się historyczne spotkanie przywódców obu państw koreańskich – Kim Dzong Una i Mun Ja-ina, podczas którego omawiano warunki zbliżenia polityczno-gospodarczego, a zwłaszcza formalnego zakończenia stanu wojny między obu państwami i denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego¹⁷. W analizach wskazuje się zwłaszcza na pragmatyczne cele spotkania, jakie wyznaczył sobie Kim Dzong Un. Ocenia się, że liczył zwłaszcza na poprawę wzajemnych stosunków politycznych na wszystkich szczeblach oraz gospodarczych, a także poprawę pozycji KRL-D w międzynarodowym środowisku, a w konsekwencji cel najważniejszy, jakim miałyby być zniesienie nałożonych sankcji, wpływających głównie na, i tak już znacznie ograniczony, poziom życia północnokoreańskich obywateli. Władzom w Seulu przyświecał zwłaszcza cel obniżenia napięcia militarnego w regionie i zredukowania zagrożenia wybuchu woj-

¹⁴ "Prowadziłem owocne rozmowy". Kim był w Pekinie, Chiny poinformowały USA, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/chiny-potwierdzaja-kim-dzong-un-byl-w-pekynie,825416.html>, [dostęp na: 20.06.2018 r].

¹⁵ Por. M. Kokot, Trump w Azji. Próbuje ugadać chińskiego prezydenta Xi w sprawie osłabienia północnokoreańskiego reżimu, <http://wyborcza.pl/7,75399,22620396,titru-w-azji-probuje-ugadac-chinskiego-prezydenta-xi-w-sprawie.html>, [dostęp na: 15.11.2017 r.]; Misja ostatniej szansy kilka dni po wizycie Donalda Trumpa. Chiny nie chcą znaleźć się na „liście wroga” Kim Dzong Una. Specjalny wysłannik Xi Jinpinga uda się do Pjongjangu, <https://nczas.com/2017/11/15/misja-ostatniej-szansy-kilka-dni-po-wizycie-donald-trumpa-chiny-nie-chca-znalezc-sie-na-liscie-wroga-kim-dzong-una-specjalny-wyslannik-xi-jinpinga-uda-sie-do-pjongjangu/>, [dostęp na: 15.11.2017 r.].

¹⁶ M. Orłowski, Korea Północna i Południowa wystąpią na zimowych igrzyskach pod wspólną flagą, <http://wyborcza.pl/7,75399,22911134,korea-polnocna-i-poludniowa-wystapia-na-zimowych-igrzyskach.html?disableRedirects=true>, dnia 27.06.2018.

¹⁷ "Dziś rozpoczynamy pisanie nowej historii". Szczyt dwóch Korei przy granicy, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/polwysep-koreanski-historyczne-spotkanie-przywodcow-ubu-korei,832823.html>, dnia 14.05.2018.

ny, która mogłaby przekształcić się w konflikt ponadlokalny, zwłaszcza z powodu zaangażowania Stanów Zjednoczonych, Japonii i Chin, zaś w wymiarze kulturalnym – łączenia podzielonych wojną rodzin¹⁸.

Nie można nie doceniać także intensyfikacji działań dyplomacji amerykańskiej i wzrostu zaangażowania dyplomacji Waszyngtonu w rozwiązaniu problemu koreańskiego metodami politycznymi. Prawdopodobnie Pekin dla ograniczenia zagrożenia własnych interesów politycznych, a zwłaszcza gospodarczych podjął naciski na Pjongjang wpisując się w program sankcji i dyplomatycznej ofensywy. Istotnym elementem, który wpłynął na chińską aktywność w kwestii Korei Północnej była strategia Donalda Trumpa zorientowana na eskalację wielokierunkowych działań, mających zmusić północnokoreański reżim do podjęcia negocjacji, nie rezygnując nawet z najbardziej skomplikowanego narzędzia polityki, jakimi są działania wojenne przeciwko Pjongjangowi¹⁹. W takiej sytuacji Pekin zmuszony byłby do opowiedzenia się po jednej ze stron, a ze względu na historyczne więzi z Koreą Północną, a przede wszystkim aspiracje do statusu mocarstwa regionalnego, można z dużym prawdopodobieństwem wskazać, na poparcie dla reżimu Kima. W sytuacji, gdy chińska gospodarka nie osiągnęła jeszcze poziomu rozwoju umożliwiającego Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej stawić czoła połączonym armiom Stanów Zjednoczonych, Korei Południowej i Japonii, Pekin musiał podjąć najbardziej racjonalne działania, jakimi były naciski dyplomatyczne na Pjongjang.

Jeszcze przed spotkaniem przywódców Korei Północnej i Południowej północnokoreańska agencja informacyjna Yonhap, za Centralną Koreańską Agencję Informacyjną Korei Północnej (KCNA), podała wiadomość o decyzji Komitetu Centralnego Partii Pracy, zgodnie z którą od 21 kwietnia 2018 r. Korea Północna wstrzymuje próby jądrowe i starty międzykontynentalnych rakiet balistycznych²⁰, zaś Kim Dzong Un miał stwierdzić, że program nuklearny Korei Północnej osiągnął sukces, wobec czego nie ma potrzeby dalszego prowadzenia prób jądrowych oraz prób z użyciem rakiet średniego i dalekiego zasięgu. Do całej sprawy pesymistycznie odniosło się wielu analityków zachodnich, wskazując, że w komunikacie pominięto kwestię pocisków balistycznych krótkiego zasięgu zdolnych do uderzenia na Japonię i Koreę Południową.

¹⁸ Por. S. Koziej, Strategiczny manewr Kima, <http://koziej.pl/wp-content/uploads/2018/05/Strategiczny-manewr-Kima.pdf>, dnia 30.06.2018.

¹⁹ C. Kahl, *The United States Should Resolve to Avoid War With North Korea in 2018*, (27.XII.2017), <https://foreignpolicy.com/2017/12/27/the-united-states-should-resolve-to-avoid-war-with-north-korea-in-2018/>, [dostęp na: 10.11.2018 r.].

²⁰ *Korea Płn. zawiesza próby jądrowe i raketowe*, (21.IV.2018), <https://www.tvp.info/36890941/korea-pln-zawiesza-proby-jadrowe-i-raketowe>, [dostęp na: 10.11.2018 r.].

Premier Japonii, Shinzo Abe także nie wykazywał optymizmu ograniczając się w wypowiedziach jedynie do konkluzji, iż jest to co prawda „posunięcie naprzód, lecz ważne jest to, czy doprowadzi do całkowitej rezygnacji z pocisków raketowych i nuklearnych w sposób nieodwracalny i możliwy do zweryfikowania”. W podobnym tonie wypowiadali się także japoński minister obrony Itsunori Onodera i wicepremier oraz minister finansów tego kraju Taro Aso. Prezydent Korei Południowej Mun Jae-in przed spotkaniem z Kim Dzong Unem także wyraził opinię, że pomimo deklaracji Pjongjangu wyrażającej chęć „całkowitej denuklearyzacji” Półwyspu Koreańskiego, na obecnym stanie stosunków między obu państwami koreańskimi nie ma przestrzeni do wycofania wojsk amerykańskich, lub jakichkolwiek innych warunków wstępnych ze strony Korei Północnej²¹.

Podczas szczytu przywódców obu państw koreańskich Mun Jae-in miał przekazać Kimowi plany budowy linii kolejowej przystosowanej do jednostek dużych prędkości, która miałaby połączyć Seul z Pjongjangiem i dalej do Kaeseongu i Shinuijuin w Korei Północnej. Realizację projektu oszacowano na 35 mld USD, a w jego zakres miałaby wejść także modernizacja sześciu innych linii kolejowych przebiegających przez Koreę Północną, których złej jakości stan techniczny ogranicza poruszanie się składów do max. 50 km/h. Realizacja projektu przyniosłaby korzyści nie tylko gospodarcze, wynikające z poprawy jakości usług transportowych, lecz zwłaszcza geopolityczne, które miałyby być konsekwencją włączenia Korei Północnej do azjatyckiej sieci połączeń kolejowych. Wybudowana i zmodernizowane linie łączyłyby: (a) przejście graniczne Shinuijuin-Dandong (centrum handlu Korei Północnej z Chinami), (b) rosyjską kolej transsyberyjską, dwa największe miasta Korei Południowej (Seul i Pusan), (c) trzecie co do wielkości miasto Korei Północnej (Chongjin) oraz istniejącą tam strefę przemysłową o najwyższym PKB na mieszkańca (Rajin)²². Projekcja korzyści politycznych i gospodarczych miałaby wpływać na podtrzymanie przez Kim Dzong Una deklaracji pokojowych i aktywne działanie Korei Północnej w zakresie denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego. Być może jednak Kim dostrzega zagrożenie uzależnienia północnokoreańskiej gospodarki od różnokierunkowych wpływów, co mogłoby osłabić najważniejszy i dotychczas niewzruszony sojusz polityczno-gospodarczy z Chińską Republiką Ludową, na co zdaje się wskazywać fakt, iż pierwszy projekt budowy kolei międzykoreańskiej powstał na początku XXI w. i dotychczas nie została uruchomiona jego realizacja.

²¹ J. McCurry, *North Korea halts nuclear and missile tests ahead of planned Trump summit*, (21.IV.2018), <https://www.theguardian.com/world/2018/apr/20/north-korea-suspends-nuclear-missile-tests>, [dostęp: 10.11.2018 r.].

²² L. Garfield, *South Korea wants to build a \$35 billion high-speed railway to connect North Korea with the World*, (9.V.2018), <https://www.businessinsider.com/north-korea-south-korea-plan-railway-peace-declaration-2018-5?IR=T>, [dostęp na: 10.11.2018 r.].

Zwieńczeniem aktywności polityków obu Korei, Chin, Japonii i Stanów Zjednoczonych było ogłoszenie pod koniec kwietnia 2018 r. zamiaru spotkania przywódców Korei Północnej i Stanów Zjednoczonych²³, do którego poszło (pomimo wielu perturbacji²⁴) dnia 12 czerwca 2018 r. w Singapurze. Obie strony wyraziły zadowolenie, oceniając je jako „wielki sukces”. Spotkanie odbyło się w „cztery oczy” i nie ogłoszono oficjalnego komunikatu. W podpisanym dwustronnym dokumencie cztery najważniejsze punkty dotyczą wzajemnego zobowiązania USA i Korei Północnej do ustanowienia nowych stosunków między tymi krajami zgodnie z pragnieniami obu narodów do pokoju i dobrobytu, zbudowania trwałego i stabilnego systemu pokojowego na Półwyspie Koreańskim, podjęcia działań na rzecz całkowitej denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego oraz wydobywania i odesłania do kraju szczątków osób zaginionych w czasie wojny koreańskiej, w tym do natychmiastowej repatriacji osób już zidentyfikowanych. Dodatkowo Trump zobowiązał się do udzielenia gwarancji bezpieczeństwa Korei Północnej i podjął decyzję o wstrzymaniu ćwiczeń wojskowych w Korei Południowej²⁵.

Źródło: <http://www.newsweek.pl/swiat/historyczne-spotkanie-donalda-trumpa-i-kim-dzong-una,artykuly,428644,1.html>, dnia 05.07.2018 r.

²³ "Czas i miejsce spotkania z Koreą Północną ustalone", <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/donald-trump-rozmawial-z-prezydentem-korei-poludniowej,833254.html>, [dostęp na: 20.06.2018 r.].

²⁴ J. Moll, Co dalej ze szczytem USA-Korea Północna? Trump znowu zmienił zdanie, <https://zmiany.naziami.pl/wiadomosc/co-dalej-ze-szczytem-usa-korea-polnocna-trump-znowu-zmienil-zdanie>, [dostęp na: 20.06.2018 r.].

²⁵ D. Brunnstrom, J. Oliphant, Trump: North Korea 'total denuclearization' started; officials see no New moves, <https://www.roeuters.com/articule/us-northkorea-usa-sites/trump-north-korea-total-denuclearization-started-officials-see-no-new-moves-iduskbn1jh2qx>, [dostęp na: 25.06.2018 r.].

Szczyt amerykańsko-północnokoreański został oceniony przez obie strony jako „przełomowy, otwierający nowy rozdział we wzajemnych stosunkach”. Kim Dzong Un miał je podsumować: „Zostawiamy przeszłość za sobą. Stare uprzedzenia i praktyki działały jak przeszkody na drodze naprzód, ale pokonaliśmy je wszystkie i jesteśmy dzisiaj w tym miejscu”. Donald Trump ogłosił, że północnokoreański przywódca zgodził się na weryfikację i zniszczenie „głównego miejsca testowania silników raketowych”, deklarując jednocześnie, że „zacznie się to bardzo szybko”, nie określając przy tym żadnych ram czasowych. Chiny, Korea Południowa i Japonia z zadowoleniem przyjęły wyniki szczytu USA-KRLD. Seul skomentował, że wraz z nim nastąpił „rozpad ostatniej zimnej wojny”, zaś Kima komplementował jako „tego, który pierwszy w historii odważnie wkracza w świat”²⁶.

Działania D. Trumpa i ich efekty krytycznie ocenili amerykańscy demokraci, zwłaszcza z powodu braku konkretnych deklaracji dotyczących dalszych kroków w kierunku denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego. Krytycy szczytu wskazywali na wizerunkowy i propagandowy sukces Kima, do którego przyczynił się amerykański prezydent. Według ich oceny północnokoreański przywódca prowadził z Donaldem Trumpem polityczną grę obliczoną głównie na cofnięcie sankcji, coraz bardziej ograniczających działalność reżimu. Ripostując Trump zaznaczył, że sankcje zostaną załagodzone, gdy element nuklearny przestanie być narzędziem północnokoreańskiej polityki, zaś na obecnym etapie jest za wcześnie na normalizację stosunków dyplomatycznych między obu krajami. Deklarując wstrzymanie ćwiczeń wojsk amerykańsko-południowokoreańskich, D. Trump podkreślił, że decyzja ta nie będzie skutkowałą usunięciem 28, tys. amerykańskich żołnierzy stacjonujących w Korei Południowej²⁷.

Jednym z efektów spotkania Trump – Kim była decyzja amerykańskiego prezydenta o zawieszeniu przeprowadzenia manewrów wojskowych oddziałów Stanów Zjednoczonych i Korei Południowej²⁸, które corocznie wzbudzały wysoki poziom frustracji i niezadowolenia władz w Pjongjangu, zarzucając Waszyngtonowi i Seulowi przygotowania do inwazji na Koreę Północną, co podnosiło napięcie we wzajemnych relacjach i miało inspirować Pjongjang do podejmowania decyzji zbrojowych zmierzających do zapobieżenia ewentualnej agresji²⁹. Przejawem zmian w stosunkach amerykańsko-północnokoreańskich są przygotowania do wzajemnych wizyt przywódców, o czym poinformowała północnokoreańska Agencja

²⁶ D. Sevastopulo, B. Harris, S. Palma, K. Manson, *Trump and Kim pledge New chapter for North Korea*, (12.VI.2018), <https://www.ft.com/content/0342ebf2-6dc5-11e8-852d-d8b934ff5ffa>, [dostęp: 10.11.2018 r.].

²⁷ Ibidem.

²⁸ Amerykanie zawieszają wspólne manewry wojskowe z Koreą Południową, <https://www.tvp.info/37705515/amerykanie-zawieszaja-wspolne-manewry-wojskowe-korea-poludniowa>, [dostęp na: 08.07.2018 r.].

²⁹ Por. J. Kociszewski, USA i Korea Płd. ćwiczą scenariusze wojny z Północą. Jaka będzie odpowiedź Kim Dzong Una?, <https://wiadomosci.wp.pl/usa-korea-pld-cwicza-scenariusze-wojny-olnoca-jaka-bedzie-odpowiedz-kim-dzong-una-6157583464126081a>, [dostęp na: 15.04.2018 r.].

KCNA³⁰, a w sierpniu 2018 r. doszło do spektakularnego spotkania rodzin rozdzielonych w wyniku wojny między obu państwami koreańskimi w latach 50. XX w.³¹

Oceniając rozwój sytuacji na Półwyspie Koreańskim światowe Media podchodzą sceptycznie do ogłoszonego przez Trumpa sukcesu, a rosyjska prasa wskazuje, iż szczyt Trump-Kim jest sukcesem tego drugiego. Dyrektor Rosyjskiej Rady Spraw Międzynarodowych Andriej Kortunow stwierdził, że Kim Dzong Un „przełamał izolację międzynarodową kraju i po raz pierwszy w jego historii zdołał spotkać się z prezydentem USA”³². Opinia ta wydaje się właściwa, o tyle zwłaszcza, że pomimo pierwszych „sukcesów” rozpoczynających proces denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego, w czerwcu 2018 r. prezydent Stanów Zjednoczonych Donald Trump przedłużył o kolejny rok sankcje nałożone na Pjongjang, uznając działania i politykę rządu Korei Północnej jako nadzwyczajne zagrożenie bezpieczeństwa USA³³. W sumie ocen wydaje się przeważać ta, z której miałyby wynikać, iż z singapurskiego szczytu żadna strona nie wyszła zwycięsko³⁴.

Uzasadnione może być także twierdzenie o „piarowskim” działaniu Kim Dzong Una, co zdaje się potwierdzać raport Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA), w którym wskazuje się, iż Korea Północna nadal prowadzi prace nuklearne, a eksperymentalny reaktor w ośrodku badań jądrowych Jongbjon, 100 km na północ od Pjongjanu, kontynuuje swój "cykl operacyjny" zapoczątkowany w grudniu 2015 r.³⁵, co stanowiło pretekst dla D. Trumpa do odwołania drugiej rundy rozmów o denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego, zaplanowanego na wrzesień³⁶.

Dwuznaczna postawa Pjongjangu nie powinna dziwić. Zbyt głęboko w północnokoreańskim społeczeństwie i władzach państwa zakorzeniony jest mit zagrożenia ze strony Za-

³⁰ Donald Trump odwiedzi Koreę Północną, a Kim Dzong Un – USA, <https://www.tvp.info/37622475/donald-trump-odwiedzi-koree-polnocna-a-kim-dzong-un-usa>, [dostęp na: 20.06.2018 r.].

³¹ "Nie płacz i żegnaj!". Gorzkie pożegnania rozdzielonych koreańskich rodzin, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/gorzkie-pozegnania-rozdzielonych-koreanskich-rodzin,862915.html>, [dostęp na: 26.08.2018 r.].

³² Prasa na świecie podzielona ws. spotkania Kim-Trump. Niemcy piszą o sceptycyzmie, Węgry o niepewności, a Rosja i Korea Płn. o zwycięstwie Kima, <https://wpolityce.pl/swiat/399337-prasa-na-swiecie-podzielona-ws-spotkania-kim-trump-niemcy-pisza-o-sceptycyzmie-wegry-o-niepewnosci-a-rosja-i-korea-pln-o-zwyciestwie-kima>, [dostęp na: 26.08.2018 r.]

³³ Trump przedłuża o rok sankcje nałożone na Koreę Północną, <http://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/576818,trump-przedluzenie-o-rok-sankcje-korea-polnocna.html>, [dostęp na: 28.06.2018 r.].

³⁴ Chung-in Moon, *There Were No Losers at the Singapore Summit*, (2018.VI.19), <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2018-06-19/there-were-no-losers-singapore-summit?cid=int-rec&pgtype=art>, [dostęp na: 11.11.2018 r.].

³⁵ Raport MAEA: nie ma oznak denuklearyzacji w Korei Północnej. "Sytuacja bardzo niepokojąca", <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/2180847,Raport-MAEA-nie-ma-oznak-denuklearyzacji-w-Korei-Polnocnej-Sytuacja-bardzo-niepokojaca>, [dostęp na: 26.08.2018 r.].

³⁶ B.T. Wieliński, Trump odwołuje kolejną rundę negocjacji z Koreą Północną, <http://wyborcza.pl/7,75399,23823042,trump-odwoluje-kolejna-runde-negocjacji-z-polnocna-korea.html>, dnia 26.08.2018.

chodu i etos narodu będącego w ciągłym stanie wojny. By uruchomić właściwe procesy konieczne jest w pierwszej kolejności nawiązanie kontaktów zwiększających wzajemne zaufanie, budowa międzykoreańskich więzi gospodarczych, udzielenie pomocy humanitarnej krajowi borykającemu się z wieloma trudnościami, potęgowanymi niesprzyjającymi warunkami pogodowymi w 2018 r., które przez nieurodzaj pól rolnych doprowadzić mogą ten kraj do nędzy i głodu³⁷. Kim Dzong Un, co nie może dziwić, doświadczony sytuacją Ukrainy ostrożnie przyjmuje amerykańskie deklaracje bezpieczeństwa. Dla Korei Północnej jedynym gwarantem bezpieczeństwa są Chiny, które zdają się rozgrywać sytuację w regionie w szerszym horyzoncie, wykorzystując swoją pozycję w stosunkach z obu państwami koreańskimi do ograniczania i całkowitego wyeliminowania roli Stanów Zjednoczonych w przestrzeni polityczno-militarnej Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej, a w dalszej perspektywie także Azji Południowej. Można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, że klucz do rozwiązania problemu koreańskiego posiada Pekin i użyje go jedynie w warunkach, które uzna korzystne zwłaszcza z własnej perspektywy (Mencel, 2015)³⁸.

Deklaracje prezydenta USA ogłoszone podczas singapurskiego szczytu zaskoczyły głównych sojuszników Stanów Zjednoczonych w regionie Azji Wschodniej – Korei Południowej i Japonii³⁹. Blue House (odpowiednik Białego Domu w Korei Południowej) wyraził opinię, iż konieczne jest dokładne poznanie „znaczenia lub intencji prezydenta Trumpa”, zaś minister obrony Japonii, Hisunori Onodera wskazał, że ćwiczenia w Korei Południowej są kluczowe dla bezpieczeństwa Azji Wschodniej. Zdecydowanie ostrzejszy komentarz wyraził południowokoreański minister ds. zjednoczenia Korei, Jeong Se-hyun, w którym wskazał, że „taka decyzja nieodwracalnie zaszkodziłaby sojuszowi amerykańsko-południowokoreańskiemu”. Te pierwsze komentarze świadczą jednoznacznie o braku wcześniejszych konsultacji w kwestii północnokoreańskiej, podważając zasadę partnerstwa sojuszników i wiarygodność amerykańskiego przywódcy⁴⁰, zwłaszcza w kontekście politycznego bilansu zysków i strat – reasumpcji szczytu amerykańsko-północnokoreańskiego. Pomimo publicznej deklaracji ministra spraw zagranicznych Korei Południowej, w której wskazywał

³⁷ Por. Średnia temperatura w sierpniu - 39 stopni, zboża usychają. Korea Północna na skraju katastrofy, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/korea-polnocna-na-skraju-katastrofy-prawie-40-stopni-usychaja-uprawy,860188.html>, [dostęp na: 26.08.2018 r.].

³⁸ s. 345-368.

³⁹ Por. K. Lo, L. Jeong-ho, *Will US-North Korea Deal leave Japan, South Korea vulnerable?* (13.VI.2018), <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2150663/will-us-north-korea-deal-leave-japan-south-korea>, [dostęp na: dnia 12.11.2018 r.].

⁴⁰ Ocenę wzmacnia wypowiedź rzecznika sił zbrojnych USA w Korei Południowej, podpułkownik Jennifer Lovett, która dzień po szczycie singapurskim poinformowała Media, iż „nie otrzymała żadnych instrukcji, aby zaprzestać ćwiczeń, a wspólne ćwiczenia, zaplanowane na jesień, będą kontynuowane (...)”, Ibidem. Decyzja D. Trumpa okazała się zaskoczeniem nie tylko dla sojuszników, ale także dla dowództwa amerykańskiej armii.

na „niezłomność” sojuszu amerykańsko-południowokoreańskiego, zgodnie z którym amerykańskie siły „grają i będą nadal odgrywać kluczową rolę w odstraszaniu, pokoju i stabilności na Półwyspie Koreańskim”, to w ocenie specjalistów, głównym beneficjentem szczytu Trump-Kim są Chiny, dla których „powstrzymanie wspólnych ćwiczeń było długoterminowym celem”⁴¹.

Polityka Chin wobec Korei Północnej jest częścią głównej strategii zorientowanej na uzyskanie wpływów w regionie, osadzonej przede wszystkim na koncepcji eliminacji oddziaływania siły Stanów Zjednoczonych. Z perspektywy Pekinu deklaracja D. Trumpa dotycząca rezygnacji z prowadzenia amerykańsko-południowokoreańskich ćwiczeń wojskowych miała być wyrazem osłabiania pozycji USA w regionie, zwłaszcza w kontekście komentarza prezydenta Stanów Zjednoczonych o planach wycofania wojska z Korei Południowej. Politycznym sukcesem Pekinu należy uznać za niezbędne by proces budowy podstaw denuklearyzacji i pokoju na Półwyspie Koreańskim prowadzić przy aktywnym udziale strony chińskiej⁴². Wydaje się słuszna teza, iż szczyt singapurski był w istotnej mierze skutkiem oddziaływania na Pjongjang chińskiej dyplomacji⁴³, liczącej na właśnie takie jego efekty, jakie ogłoszono.

Chińską dominację w regionie wyrażają także relacje Pekin-Seul, które przyjęły charakter oficjalnych stosunków dyplomatycznych dopiero w 1992 r. Od tego czasu oba państwa stały się ważnymi partnerami gospodarczymi, o czym świadczy poziom wzajemnej wymiany handlowej⁴⁴, wspieranej kontaktami na najwyższym szczeblu administracji państwowej. W 2015 r. ówczesna prezydent Korei Południowej Park Geun-hye stała obok prezydenta Chin Xi Jinpinga, na szczycie Bramy Niebiańskiego Pokoju, na placu Tiananmen w Pekinie, podczas obchodów upamiętniających 70. rocznicę zwycięstwa Chin nad Japonią w II wojnie światowej⁴⁵. Jednak chińsko-południowokoreańskie relacje polityczne uległy istotnemu pogo-

⁴¹ N. Chandran, *The US-North Korea summit was great for China, but not so good for the Rest of Asia*, (13.VI.2018), <https://www.cnbc.com/2018/06/13/us-north-korea-summit-impact-on-japan-south-korea-rest-of-asia.html>, [dostęp na: 12.11.2018 r.].

⁴² B.S. Glaser, O.S. Mastro, *The Big Winner of the Singapore Summit*, (15.VI.2018), <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2018-06-15/big-winner-singapore-summit?cid=int-rec&pgtype=art>, [dostęp na: 11.11.2018 r.].

⁴³ Przed szczytem w Singapurze przywódca Korei Północnej, Kim Dzong Un, dwukrotnie udawał się do Pekinu, gdzie spotykał się prezydentem ChRL Xi Jinpingiem. Z pewnością nie były to wizyty kurtuazyjne, lecz obliczone na uzgodnienie trybu postępowania w kwestii spotkania Kima z prezydentem USA. Wynika to z tradycyjnych stosunków chińsko-koreańskich, opartych na zasadach trybutarnych. W czasie wojny koreańskiej w latach 50. XX w. Chiny w znacznym stopniu zaangażowały się militarnie po stronie Korei Północnej, a po jej zakończeniu udzieliły Pjongjangowi ogromniej pomocy ekonomicznej i wsparcia dyplomatycznego. Por. M.T. Mencil, *Chiny a Korea: paternalizm i pragmatyzm*, [w:] J. Marszałek-Kawa (red.), *Od pedagogiki do polityki...*, s. 345-368.

⁴⁴ A. Lockie, *North Korea falls into \$1.7 billion trade deficit with China — but something mysterious is keeping it afloat*, (21.II.2018), <https://www.businessinsider.com/north-korea-17-billion-china-trade-deficit-suggests-mysterious-funding-2018-2?IR=T>, [dostęp na: 17.08.2018 r.].

⁴⁵ Paradę wojskową prezydent ChRL Xi Jinping odbierał w towarzystwie prezydenta Korei Południowej Park Geun-hye oraz prezydenta Rosji Władimira Putina. Por. C. Phipps, *China military parade commemorates second*

rzeniu w kolejnym roku, kiedy Seul, w odpowiedzi na intensyfikację północnokoreańskich prób raketowych, podjął decyzję o budowie amerykańskiej instalacji przeciwraketowej THAAD (Terminal High Altitude Area Defence)⁴⁶. Relacje polityczne uległy znacznemu pogorszeniu i uwidocznił się ich wpływ na stosunki gospodarcze. W całych Chinach miał miejsce bojkot południowokoreańskich przedsiębiorstw, a Seul odnotowano gwałtowny spadek chińskich turystów⁴⁷. Kryzys relacji Pekin-Seul trwał do grudnia 2017 r., kiedy to z wizytą do Pekinu przybył prezydent Korei Południowej Moon Jae-in. Poprawa wzajemnych relacji spowodowana jest nie tylko obustronnymi korzyściami gospodarczymi. Z punktu widzenia Pekinu jest to także kwestia poprawy stabilności w najbliższym otoczeniu oraz utrzymania obu państw koreańskich w strefie swoich interesów, zwłaszcza w kontekście ograniczania wpływów USA. Pragmatyzm Pekinu spowodował, że kwestie te pozwoliły na dalszy plan odsunąć problem instalacji tarczy antyraketowej przez Koreę Południową (Pietrewicz, 2018)⁴⁸.

Po spotkaniu D. Trumpa z Kim Dzong Unem w Singapurze, dalszą działalność dyplomatyczną ze strony Waszyngtonu przejął sekretarz stanu Mike Pompeo, który w ciągu czterech ostatnich miesięcy czterokrotnie przebywał z roboczymi wizytami w Pjongjangu. Podczas gdy północnokoreańskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych Korei Północnej oceniło działania waszyngtońskiej dyplomacji jako „jednostronny i gangsterski pęd do denuklearyzacji”⁴⁹, M. Pompeo utrzymywał, że spotkania były „produktywne”. Rozbieżność oceny wynika najprawdopodobniej z faktu, iż Biały Dom uparcie prowadzi wobec Pjongjangu jednokierunkową politykę, zorientowaną wyłącznie na problemie denuklearyzacji, natomiast polityka reżimu Kim Dzong Una koncentruje się na szerszym spektrum spraw, w osi których najważniejszą jest kwestia złagodzenia, a nawet zniesienia nałożonych dotychczas sankcji. Wynika z tego, że Biały Dom nie dysponuje strategią dyplomatyczną, której celem byłby postęp procesu zmierzającego do wzrostu poziomu bezpieczeństwa w regionie.

Amerykańską dyplomację skoncentrowaną na denuklearyzacji cechują trzy główne słabości. Po pierwsze, skala wysiłku koniecznego do trudnej i niebezpiecznej pracy związanej z denuklearyzacją Korei Północnej zawsze wymagała podziału tego procesu na różne etapy,

world war victory – as it happened, (3.IX.2015), <https://www.theguardian.com/world/live/2015/sep/03/china-military-parade-to-commemorate-second-world-war-victory-live>, dnia 14.11.2018.

⁴⁶ Hyung-A Kim, *South Korea's THAAD crisis*, (9IX.2016), <http://www.eastasiaforum.org/2016/09/09/south-koreas-thaad-crisis/>, [dostęp na: dnia 16.11.2018 r.].

⁴⁷ E. Huang, *China inflicted a world of pain on South Korea in 2017*, (21.XII.2017), <https://qz.com/1149663/china-south-korea-relations-in-2017-thaad-backlash-and-the-effect-on-tourism/>, [dostęp na: 16.11.2018 r.].

⁴⁸ Por.

⁴⁹ Podczas spotkania w Pjongjangu, M. Pompeo miał żądać od władz północnokoreańskiego reżimu bezwarunkowego wydania 60-70% arsenału nuklearnego. Por. A. Panda, V. Naragan, *North Korea's Nuclear Program Isn't Going Anywhere*, (13.VIII.2018), <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2018-08-13/north-koreas-nuclear-program-isnt-going-anywhere?cid=int-rec&pgtype=art>, [dostęp na: 11.11.2018 r.].

z których każdy wymaga czasu. Jeden ze scenariuszy kooperacyjnego schematu denuklearyzacji przewiduje nawet dziesięcioletni harmonogram, w którym zaangażowane w Korei Północnej miałyby być zarówno Stany Zjednoczone jak i Korea Południowa. Plan ten zakłada również inne równoległe działania, których celem byłoby łagodzenie napięć powstających w trakcie jego wdrażania. Po drugie, dyplomatyczna ścieżka denuklearyzacji stawiałaby Pjongjang jako równorzędnego partnera Waszyngtonu, wzmacniając tym samym międzynarodowy wizerunek Korei Północnej, przy równoczesnym ograniczeniu pozycji Seulu. Po trzecie, ten rodzaj dyplomacji stawia zagadnienia jądrowe i rakietowe oraz ekspertów w centrum procesu denuklearyzacji, przy czym jego profesjonalizacja, na wzór zachodni, grozi oderwaniem od koreańskich realiów kulturowych, a tym samym stałby się on niewydolny politycznie⁵⁰.

Zabiegi waszyngtońskiej dyplomacji spotykają się z oporem Pjongjangu, przede wszystkim z powodu odmiennej koncepcji dotyczącej procesu denuklearyzacji. Podczas gdy M. Pompeo prezentuje stanowisko, iż sankcje nałożone na Koreę Północną mogą być usunięte dopiero po osiągnięciu pełnej likwidacji potencjału nuklearnego, Pjongjang prezentuje opcję „step by step”, tj. stopniowego procesu denuklearyzacji przy równoległym wycofywaniu restrykcji. Minister spraw zagranicznych Korei Północnej Ri Yong Ho wskazał, że „sankcje były śmiertelne dla budowania zaufania między dwoma narodami” zaś bez zaufania „nie ma możliwości, abyśmy najpierw jednostronnie rozbroili się”⁵¹.

W procesie denuklearyzacyjnym nie może zostać pominięta rola Chin. Według strategii ChRL istnienie Korei Północnej jest najważniejszym priorytetem. Po zakończeniu zimniej wojny ówczesni przywódcy Chin, Deng Xiaoping i jego następca Jiang Zemin obawiali się, że rywalizacja „zachód-wschód” zostanie przeniesiona na inne cele, wśród których Korea Północna miałaby być jednym z głównych. W 1994 r., wobec zdecydowanego stanowiska Waszyngtonu w kwestii jądrowej Korei Północnej, Jiang Zemin nie tylko obiecał wysłać siły zbrojne Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej w celu obrony Korei Północnej, ale podkreślił także publicznie, podczas wizytacji północnokoreańskich wojsk, że „Chiny i Korea Północna są serdecznymi sąsiadami”. Rola Korei Północnej jako strefy buforowej dla Chin oznacza również, że Pekin musi zapewnić sobie przewagę polityczną wobec obu państw koreań-

⁵⁰ P. Zelikow, *How Diplomacy With North Korea Can Work*, (9.VII.2018), <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2018-07-09/how-diplomacy-north-korea-can-work?cid=int-rec&pgtype=art>, [dostęp: 11.11.2018 r.].

⁵¹ S. Denyer, *Pompeo, Kim Jong Un agree to hold 2nd summit with Trump as soon as possible*, (7.X.2018), https://www.washingtonpost.com/world/pompeo-meets-kim-jong-un-in-north-korea-for-talks-on-denuclearization/2018/10/07/d9832280-c997-11e8-9c0f-2ffaf6d422aa_story.html?noredirect=on&utm_term=.9e60c7c136dd, [dostęp na: 11.11.2018 r.].

skich. W 2006 r. w chińskich kręgach akademickich zainicjowana została polityczna debata na temat geopolitycznej wartości Korei Północnej. W tym też roku, Pjongjang przeprowadził pierwszą próbę jądrową, co podniosło rangę poruszonego problemu. Uczeni próbowali odpowiedzieć na pytanie, czy Korea Północna jest strategicznym atutem, czy też ciężarem dla Chin? Uczeni o liberalnych poglądach wyrażali opinię, iż Korea Północna jest strategicznym obciążeniem dla Chin, wskazując, że Pekin powinien uznać za priorytetowy nuklearny problem Korei Północnej, zwłaszcza dla podtrzymania i pogłębiania wizerunku odpowiedzialnej władzy, zdolnej do wspierania międzynarodowego reżimu proliferacji. Odmienne zdanie przedstawiali uczeni o poglądach realistycznych, którzy wierzyli, że Korea Północna to cenny element chińskiej strategii obrony ukierunkowanej przeciwko Stanom Zjednoczonym. Rozpoczęta wówczas debata nie zakończyła się do dzisiaj, wzbudzając często emocje w chińskim środowisku akademickim⁵².

Zauważa się, że punkt odniesienia polityki Chin wobec problemu koreańskiego zorientowany jest w wymiarze realizmu politycznego. Co prawda Chiny zaakceptowały większość rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ, dotyczących Korei Północnej i dołączyły do międzynarodowych sankcji, to jednak decyzje te wynikają raczej z rozważnej oceny rozwoju sytuacji i założenia, iż Pjongjang jest na tyle silny ekonomicznie, by przetrwać zewnętrzne ograniczenia. Stanowisko chińskich przywódców opiera się na trzech zasadniczych filarach⁵³: (1) Historia Chin i Półwyspu Koreańskiego, która ukształtowała podobny system wartości – konfucjanizm; (2) Bliskość geograficzna; (3) Rzeczywistość militarna, z której wynika, że podbicie terytorialne nadal determinuje ostatecznego zwycięzcę współczesnej wojny. Dla Chińczyków Korea jest głównie wasalem, który powinien wywiązywać się z obowiązków wobec Pana, ten zaś zobowiązany jest zagwarantować mu pokój i warunki egzystencjalne. W nowych warunkach ważnym jest aby chińscy politycy znaleźli sposób na zarządzanie relacjami z Pjongjangiem, nie podważając systemu stosunków międzynarodowych w regionie⁵⁴.

Program denuklearyzacji Korei Północnej wymaga znacznego zaangażowania ze strony Korei Południowej. Przejawem aktywności Seulu są coraz częstsze spotkania na najwyższym szczeblu. Podczas ostatniego, we wrześniu 2018 r. doszło do istotnych uzgodnień między północnokoreańskim przywódcą Kim Dzong Unem a prezydentem Korei Południowej Mun Jae-inem, którym nadano charakter umowy międzypaństwowej. Pjongjang wyraził zgodę, aby międzynarodowi inspektorzy obserwowali stały demontaż ważnych obiektów rakie-

⁵² Ibidem.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ J. Shiffrinson, *Learning to Love Kim's Bomb*, (3.X.2018), <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2018-10-03/learning-love-kims-bomb?cid=int-rec&pgtype=art>, [dostęp na: 11.11.2018 r.].

towych oraz do zamknięcia głównego ośrodka badań nuklearnych w Jonbjon⁵⁵. Nadto, Kim zadeklarował gotowość do „trwałego demontażu” centralnych urządzeń do produkcji paliwa dla głowic jądrowych, lecz nie wyraził zamiaru całkowitej rezygnacji z broni nuklearnej lub pocisków raketowych⁵⁶. Nie uzgodniono także żadnego harmonogramu dalszych działań. Pomimo tego zauważa się wyraźne zbliżenie między społeczeństwami obu państw koreańskich, a w kategoriach politycznych, kolejny sukces Km Dzong Una, realizującego swój główny cel, jakim jest „zmniejszenie do zera ryzyka ataku wojsk amerykańskich”⁵⁷. Kontynuując politykę „wciągania” Stanów Zjednoczonych w negocjacje w sprawie ustępstw wobec Korei Północnej, Pjongjang usztywnił swoje stanowisko, sugerując możliwość odstąpienia od dalszych rozmów denuklearyzacyjnych, jeśli Waszyngton będzie kontynuował naciski dotyczące deklaracji o zgodzie na zawarcie umowy o pokoju, która miałaby zastąpić akt zawieszenia broni po zakończeniu wojny 1950-1953 r.⁵⁸. Podpisanie deklaracji pokojowej przez oba państwa koreańskie mogłoby wpłynąć na zmianę ram prawnych gwarantujących bezpieczeństwo na Półwyspie Koreańskim. W szczególności usuwa podstawy dla obowiązywania stałych rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ; usuwa podstawy prawne działalności wielonarodowego dowództwa ONZ w Korei Południowej i Japonii, a tym samym obecności amerykańskich wojsk w regionie Azji Wschodniej. W nowej rzeczywistości prawnej z pewnością wzrosłaby rola Chin i Rosji⁵⁹.

Problem denuklearyzacji jest istotny także z perspektywy Tokio. Jednak nie jest on jedyny w dwustronnych północnokoreańsko-japońskich relacjach. Korzystając z „odmrożenia” stosunków dyplomatycznych, premier Japonii wyraził otwarcie na ewentualne bezpośrednie spotkanie z Kim Dzong Unem, podkreślając jednocześnie znaczenie rozwiązania kwestii porwanych przez północnokoreański reżim w latach 70. 80. XX w. obywateli Japonii, którzy mieli być szkoleni do działalności szpiegowskiej na rzecz Korei Północnej⁶⁰.

⁵⁵ R. Rosiejka, *Korea Północna zgadza się na denuklearyzację. Ustalono konkretne kroki*, (19.IX.2018), <https://wiadomosci.wp.pl/korea-polnocna-zgodzila-sie-na-denuklearyzacje-ustalono-konkretne-kroki-6296910425745537a>, [dostęp na: 27.10.2018 r.].

⁵⁶ Ch. Sang-hun, D.E. Sanger, *North Korea's New Nuclear Promises Fall Short of U.S. Demands*, (19.IX.2018), <https://www.nytimes.com/2018/09/19/asia/north-south-korea-nuclear-weapons.html>, [dostęp na: 11.11.2018 r.].

⁵⁷ N. Chandran, *Korea talks made some Progress, but 'hard work Remains for the US negotiators'*, (21.IX.2018), <https://www.cnbc.com/2018/09/21/korea-summit-no-real-progress-on-denuclearization.html>, [dostęp na: 11.11.2018 r.].

⁵⁸ A. Jeong, *North Korea Ramps Up Pressure on U.S. in Nuclear Talks*, (2.X.2018), <https://www.wsj.com/articles/north-korea-ramps-up-pressure-on-u-s-in-nuclear-talks-1538475813>, [dostęp na: 04.11.2018 r.].

⁵⁹ Szerzej w: M. Bosack, *Why China and Russia are Keen for the Korean War to Officially End*, (24.X.2018), <https://thediplomat.com/2018/10/why-china-and-russia-are-keen-for-the-korean-war-to-officially-end/>, [dostęp na: 04.11.2018 r.].

⁶⁰ *Japan PM Abe open to summit with North Korea's Kim*, (26.IX.2018), <https://www.channelnewsasia.com/asia/japan-pm-abe-open-to-summit-with-north-korea-s-kim-10758360>, [dostęp na: 12.11.2018 r.].

Podjmując wysiłki w kwestii normalizacji stosunków japońsko-północnokoreańskich, które rozpoczęto nieoficjalnie w lipcu 2018 r. w Wietnamie, doszło do wizyty przedstawiciela japońskiego rządu w Pjongjangu, w październiku 2018 r. Podczas, gdy Pjongjang proponował spotkanie najwyższych przedstawicieli władz, Tokio tego wątku nie podejmowało⁶¹. Trudno zatem skonkludować, iż było to spotkanie przełomowe.

Na początku listopada 2018 r. Pjongjang, zirytowany brakiem osiągnięć w kwestii zniesienia sankcji, wydał ostrzeżenie, iż brak oczekiwanych efektów zmusi północnokoreańskie władze do wznowienia polityki rozbudowy arsenału nuklearnego, podkreślając przy tym, że Korea Północna nie zamierza porzucić trwających negocjacji nuklearnych z Waszyngtonem. Pomimo tego, zarzucono stronie amerykańskiej „wykolejenie” zobowiązań przyjętych przez Kim Dzong Una i Donalda Trumpa podczas szczytu w Singapurze. W komunikacie Ministerstwa Spraw Zagranicznych Korei Północnej skrytykowano plan Białego Domu stosowania wobec reżimu nacisków dyplomatycznych połączonych z restrykcjami ekonomicznymi, jako narzędzi mających doprowadzić do denuklearyzacji na Półwyspie Koreańskim⁶². Podnosząc rangę wypowiedzi Korea Północna przeprowadziła próbę nowej broni – określoną w komunikacie południowokoreańskiej agencji prasowej jako broń strategiczna⁶³ – która ma być działem artyleryjskie dalekiego zasięgu. W próbach uczestniczył osobiście Kim Dzong Un⁶⁴. Amerykańskie służby najprawdopodobniej nie dostrzegły w działaniach Pjongjangu istotnego zagrożenia, gdyż podczas sesji G-20 w Argentynie prezydent Donald Trump ogłosił, iż jego kolejne spotkanie z przywódcą Korei Północnej odbędzie się prawdopodobnie w styczniu lub lutym 2019 r.⁶⁵

Obserwując przemiany zachodzące w środowisku międzynarodowym Azji Wschodniej, uznać należy działania Stanów Zjednoczonych wobec Korei Północnej za właściwe pomimo, że konsekwencje historycznego spotkania prezydenta USA z przywódcą KRL-D są krytycznie oceniane przez światowe Media i wielu politycznych recenzentów. Zastosowanie

⁶¹ *Progress on Kim-Abe summit elusive Turing July meeting of North Korean and Japanese officials: envoi*, (28.X.2018), <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/10/28/national/politics-diplomacy/progress-kim-abe-summit-elusive-july-meeting-north-korean-japanese-officials-envoy/#.W-m0afZFzIU>, [dostęp na: 12.11.2018 r.].

⁶² K. Tong-Hyung, *North Korea Warns That It Will Revive Nuclear Program If U.S. Does Not Lift Sanction*, (3.XI.2018), <http://time.com/5444027/north-korea-nuclear-sanctions-us/>, [dostęp na: 04.11.2018 r.].

⁶³ Kim obserwował test "nowej broni", (16.XI.2018), <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/kim-dzong-un-obszernowal-test-nowej-broni,884088.html>, [dostęp na: 18.11.2018 r.].

⁶⁴ M. Kruczkowska, *Korea Północna przeprowadziła test „zaawansowanej broni taktycznej”*, (16.XI.2018), <http://wyborcza.pl/7,75399,24174763,korea-polnocna-przeprowadzila-test-zaawansowanej-broni-taktycznej.html>, [dostęp na: 18.11.2018 r.]

⁶⁵ *Donald Trump: next Kim Jong-un meeting likely in January or February*, (02.XII.2018), <https://www.theguardian.com/us-news/2018/dec/02/donald-trump-next-kim-jong-un-meeting-likely-in-january-or-february>, [dostęp na: 02.12.2018 r.].

wobec północnokoreańskiego reżimu wariantu siłowego, którego jeszcze niedawno nie wykluczał, a nawet przed jego drożeniem przestrzegał sam Donald Trump, wydaje się najmniej realny. Przeciwnikiem tej taktyki z pewnością będzie Pekin, a także Korea Południowa, której wielu obywateli ma rodzinne związki z mieszkańcami Korei Północnej, zaś obecne władze Seulu preferują wobec Pjongjangu politykę retoryki, konsultacji i miękkich nacisków dyplomatycznych, oraz zachęt ekonomicznych. Zaangażowanie w konflikt militarny byłoby dla Waszyngtonu kolejnym obciążeniem finansowym, którego Donald Trump unika, gdzie tylko jest to możliwe, a perspektywa zaangażowania Chin po stronie Korei Północnej, broniących tradycyjną strefę własnych wpływów, z pewnością działa zniechęcająco na decydentów Białego Bomu.

Nie można jednak wykluczyć, że przywódca Korei Północnej prowadzi „podwójną grę”, obliczoną wyłącznie na korzyści ekonomiczne, otwarcie rynków, pomoc humanitarną, przy jednoczesnym markowaniu „szczerych chęci” wykonania oczekiwań denuklearyzacji i pełnej likwidacji przemysłu produkcji broni strategicznej i jej nośników raketowych. Nie byłoby żadnym zaskoczeniem, gdyby polityka zagraniczna Kim Dzong Una ukierunkowana była na próby unormowania relacji ze Stanami Zjednoczonymi, nie wykraczając poza obszar akceptowalny przez Pekin, który jest dzisiaj jedynym gwarantem politycznego bezpieczeństwa Korei Północnej i jedynym państwem gotowym do współpracy z północnokoreańskim reżimem, wbrew amerykańskiej polityce sankcji i dyplomatycznych nacisków. Kurs prochiński Kima może także wyrażać obawy przed siłowym usunięciem reżimu, zwłaszcza w przypadku pełnego rozbrowienia nuklearnego, stanowiącego dzisiaj, według Pjongjangu, jedyną gwarancję bezpieczeństwa. Ogromna rola w dalszym postępie procesu denuklearyzacji przypada Korei Południowej, która powinna kontynuować zabiegi dyplomatyczne i gospodarcze, o rozmiarach zachęcających reżim do coraz głębszego zaangażowania w międzynarodowych strukturach, działających na rzecz regionalnego pokoju i stabilizacji. W ostatecznym rozrachunku, przewlekłość rozwiązania koreańskiego problemu, nie sprzyja nikomu, chociaż wydawać by się mogło, że utrzymanie status quo jest najlepszym rozwiązaniem.

Dalszy postęp zbrojeń nuklearnych Korei Północnej może dać impuls do budowy atomowego arsenału przez Koreę Południową i Japonię, pozwalającego na utrzymanie równowagi sił, i ośmielić Pjongjang do podejmowania ryzyka nieproporcjonalnego do możliwości tego kraju, zwiększając tym samym prawdopodobieństwo wojny na Półwyspie Koreańskim (Kissinger, 2017), w który nieuchronnie włączyłyby się Stany Zjednoczone, związane sojuszami militarnymi. Zaangażowanie Chin mogłoby doprowadzić do rozprzestrzenienia konfliktu do ponadregionalnego i ogólnoswiatowej katastrofy.

Z tej perspektywy inicjatywy amerykańskiego prezydenta, choć chwilami oceniane jako „naiwne”, zasługują na wszechstronne i szerokie poparcie wszystkich zainteresowanych uczestników środowiska międzynarodowego. Utrzymanie porządku w relacjach na poziomie światowym bądź regionalnym wymaga subtelnej wyważonej powściągliwości, siły i ustalonych oraz ustalanych zasad. Militarna definicja równowagi z pewnością przerodzi się w konfrontację, zaś ideologiczne podejście do partnerstwa nasili obawy przed hegemonią. Konieczne są zatem narzędzia z arsenału dyplomacji, zdolne do wyważonego stosowania wszystkich czynników stabilizujących.

BIBLIOGRAFIA

- Grabowski, M., 2012. Wiek Pacyfiku – polityka Stanów Zjednoczonych wobec regionu Azji i Pacyfiku po roku 1989. Kraków.
- Kissinger, H., 2017. Porządek światowy. Wołowiec.
- Mencel, M.T., 2015. Chiny a Korea: paternalizm i pragmatyzm. *Od Pedagog. Polityki* 345–368.
- Pietrewicz, O., 2018. Stosunki Chiny – Korea Południowa: próba wyjścia z impasu. *Biul. PISM*.
- Strnad, G., 2014. Rozmowy sześciostronne – dyplomatyczne wyzwanie wobec problemu denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego. *Przegląd Strateg.* 293–303.
- Szybalski, M., 2016. Program nuklearny Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej. *Biul. Cent. Szkolenia OPBMR W SZ RP Akad. Obrony Nar.*

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

www.tvp.info

www.theguardian.com

www.bankier.pl

www.thediplomat.com

www.routers.com

www.foreignaffairs.com

www.cnbc.com

www.tvn24.pl

www.washingtonpost.com

www.businessinsider.com

www.nbcnews.com

www.newsweek.pl

www.ndtv.com

www.qz.com

www.eastasiaforum.org

www.channelnewsasia.com

www.wsj.com

www.msn.com

www.foreignpolicy.com

www.wiadomosci.wp.pl
www.wyborcza.pl
www.koziej.pl
www.scmp.com
www.nczas.com
www.niezalezna.pl
www.zmianyaziemi.pl
www.wpolityce.pl
www.japantimes.co.jp
www.polskieradio.pl
www.nytimes.com
www.ft.com
www.time.com
www.wiadomosci.dziennik.pl